

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חגה"ס
גליון ג (רנז)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וחמש לבריאה

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- ג עיקר העבודה דיוהכ"פ
- ד כפרה דיוהכ"פ מצד היום או מצד תשובה
- ה שלימות הוידוי ועיקר הוידוי
- ה גניזת בגדי לבן של כהן גדול
- ו הקול דמתן תורה
- ז ב' התנועות ד"נצבים" ו"וילך" בביתמ"ק (גליון)

ר מ ב ם

- ט הערות להרמב"ם הל' בית הבחירה

נ ג ל ה

- יא בפרש"י פרשתינו לג, ח ד"ה תריבתו משה גו'

ש י ח ו ת

- יג הקדמת שבת ליו"ט, בהמברק לר"ה
- יג בהב' טעמים דבונים סוכה במוצאי יוהכ"פ
- יד מארז"ל דברכה לאדם בשביל אשתו
- טו בהביאור בפרש"י עה"פ יעקב חבל נחלתו
- טז בנשמות הגבוהות לא נחרב הבית כלל
- טז ניגון הוא קולמוס הלב

ש ו נ ו ת

- טז מספר י"ד ה' מספר חשוב להרמב"ם
- יז הערה בלקו"ת סוכות ד"ה ושאבת
- יז הדרושים דסוכות (בלקו"ת) אם הוא גם על שמ"ע
- יח הערה באוה"ת שה"ש
- יח תיקון במחזור - בתפלת נעילה

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש יום הכפורים מבאר בסעי' א' דבר"ה ויוהכ"פ
 ישנה ב' ענינים: (א) עיקר ענינו דר"ה הוא "תמליכוני עליכם"
 ועיקר ענינו דיוהכ"פ הוא "עצמו של יום הכפורים מכפר"
 (דזה נעלה יותר מהכפרה שנפעל ע"י התשובה). (ב) יש בהם
 ג"כ הענין דתשובה, וזהו מה שהם נכללים בעשרת ימי תשובה,
 ובסעי' ב' ממשיך לבאר מ"ש בסידור האריז"ל בנוגע להז' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ דמי שיחזור בתשובה גמורה ויתענה
 בז' ימי התשובה נמחל לו כל עונותיו... יום ראשון מז' ימי התשובה כיום א' דשבת מתכפרים לו כל עונותיו שחטא
 ביום א' דשבת וכו', דמובן מזה דהז' ימיו מחולקים משאר הימים (אפי' מר"ה ויוהכ"פ) שהם מיוחדים לתשובה, ומבאר
 כנ"ל כי בר"ה ויוהכ"פ התשובה אין עיקר ענינם, וגם התשובה היא באופן אחר, ובסעי' ג' מקשה ממ"ש הרמב"ם דיוהכ"פ הוא זמן תשובה לכל, דמשמע דהחיות תשובה ביוהכ"פ הוא עוד יותר מימי הקודמים, ואיך זה מתאים עם משנ"ל לעיל דענין התשובה בהדגשה יותר בז' ימיו? ומבאר בסעי' ו' דבכל השנה מצב חגברא הוא הסיבה לתשובה, משא"כ ביוהכ"פ הנה הזמן דיוהכ"פ זהו הסיבה להחיות תשובה, ולכן הוא זמן תשובה לכל ואין כאן שום הגבלה בהגברא, כי מצד הזמן הנה החיות חל על הכל, עיי"ש בארוכה.

וצריך ביאור, דלכאורה בשלמא אי נימא דהתשובה דיוהכ"פ הוא רק תוצאה מזה שעיצומו של יום מכפר (כמובא בסעי' ג') מובן מה שנתבאר בסעי' א' וסעי' ב' כנ"ל דתשובה אינו עיקר ענינו של יוהכ"פ, כיון דעיקר ענינו הוא מה דעיצומו של יום מכפר, והתשובה היא רק דע"ז מגיע להכפרה דעיצומו של יום, אבל לפי המבואר לפי האמת דהזמן דיוהכ"פ מחייב תשובה (ולכן זה שייך לכאור"א) הלא נמצא מזה לכאורה דאדרבה דתשובה הוא כ"כ עיקרי, דהזמן גופא מחייב ענין התשובה, וזהו יותר אפי' מהז' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דשם הוא קשור רק עם הגברא, וכאן החיות הוא אפי' מצד הזמן גופא, ומובן דחיות זה כולל ג"כ תשובה לאדם החוטא בפשטות, כי בכלל מאתיים מנה דאז הזמן מחייב תשובה אפי' לזה שכבר שב, דצ"ל וחטאתי נגדי תמיד כו' כ"ש דיש חיות תשובה לאדם החוטא, ועוד דגם לזה שכבר עשה תשובה כו' הרי ענינו הוא תשובה על חטא שעבר מקודם כי צ"ל וחטאתי נגדי תמיד, וא"כ לפי זה מהו הביאור דתשובה אינו ענין עיקרי ביוהכ"פ? ויל"ע.

(ב) הנה בקובץ מורי' שנה ז' גליון ח-י כתב הגר"ב ז'ולטי ז"ל עמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' תשובה ה"ג ועצמו של יוהכ"פ מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, ע"כ. ועי' בכ"מ ועצמו של יום מכפר וכו' משנה בפרק בתרא דיומא פה, ב, מיתה ויוכ"פ מכפרים עם התשובה, ובגמ' נימא דלא כרבי דאמר בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוהכ"פ מכפר, ואע"פ דדחי התם ואמר אפילו תימא רבי, מ"מ רבנן פליגי עלי' כדמשמע בפ"ק דשבועות, ולא קיימ"ל כרבי מחביריו, לכן כתב רבינו ועצמו של יוהכ"פ מכפר לשבים, אבל לא לשאינם שבים, עיי"ש. ויש להסתפק לרבנן דיוהכ"פ לא מכפר אלא לשבים, אם יסוד כפרת יוהכ"פ הוא שעצמו של יוהכ"פ מכפר כמו לרבי שיוהכ"פ מכפר אפילו בלא תשובה, דעצמו של יוהכ"פ מכפר, כך לרבנן דיוהכ"פ לא מכפר אלא לשבים היינו שעצמו של יוהכ"פ מכפר, רק שיש תנאי שצריך תשובה, או אפשר לומר שעיקר כפרת יוהכ"פ הוא ע"י התשובה, היינו שהתשובה היא המכפרת, רק שיוהכ"פ הוא זמן תשובה, ואז התשובה מתקבלת ומכפרת, וכמ"ש הרמב"ם בפ"ב מהל' תשובה ה"ז, יוהכ"פ הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכיפורים, ומכריע כאופן הב' דמשמע מדברי הרמב"ם דעיקר הכפרה ביוהכ"פ שהוא קץ סליחה ומחילה לישראל הוא ע"י התשובה, רק שיוהכ"פ הוא זמן תשובה לכל, ולפיכך חייבים הכל לעשות תשובה כו', דהתשובה ביוהכ"פ היא בשלימות יותר, ומביא דגם המאירי ביומא פה, ב, כתב כאופן הב' דעיקר הכפרה היא ע"י התשובה אלא דאז התשובה היא בשלימות עיי"ש, בארוכה שתירץ בזה ל"ה הרבה בשיטת הרמב"ם. וראה גם בס' משנת יעבץ מועד פ"א נ"ד.

אבל בלקו"ש חלק ד' ע' 1150 (צויין בהערה 1) כתב בהדיא כאופן הא', וכמ"ש בכיאר פלוגתת רבי ורבנן דאין הפי' דרבנן סב"ל דעיצומו של יום אינו מכפר, כי גם לרבנן עיצומו של יום מכפר, ופלוגתתם הוא איך אפשר להגיע להכפרה של עיצומו של יום, דלדעת רבי ה"ז נפעל מצד עצם היום בלי פעולת האדם, ורבנן סב"ל דכדאי להגיע להכפרה דעיצומו של יום צריך עבודת התשובה, אבל אח"כ יש לו גם הכפרה דעיצומו של יום שהוא למעלה מעלה יותר מהכפרה שנפעל ע"י התשובה עיי"ש בארוכה, ועי' גם לקו"ש חיד"ד ע' 428.

ולכאורה הלא כנ"ל ממ"ש הרמב"ם דיוהכ"פ הוא זמן תשובה לכל והוא קץ סליחה ומחילה כו' משמע דהכפרה נפעל ע"י התשובה וכאופן הב'? אבל לפי המבואר בלקו"ש זה נראה,

כיון שנתבאר דמ"ש הרמב"ם כאן דיוהכ"פ הוא זמן תשובה לכל כו' לא איירי הרמב"ם אודות הענין של התשובה דצריך לעיצומו של יום מכפר, אלא הוא ענין מצ"ע, וראה בהערה 21 דמ"ש והוא קץ מחילה וסליחה כו' הוא ענין בפני עצמו, במילא אין שום הכרח מכאן כמ"ש, אלא כמבואר בח"ד דודאי הכפרה נפעל מצד עיצומו של יום, ובאמת זהו גם פשוט לשון הרמב"ם עצמו של יום מכפר לשבים, דמשמע דהכפרה הוא מצד עצמו של יום והתשובה היא תנאי. ולפי כל הנ"ל יוצא דביוהכ"פ ישנה ב' ענינים של תשובה, הא' מה שצריך לתנאי שיתכפר לו מצד עיצומו של יום, והב' שיש חיוב תשובה מצ"ע מצד הזמן של יוהכ"פ, שאינו קשור להא דעיצומו של יום מכפר.

ג) והנה ענין זה דיוהכ"פ הוא זמן המחייב תשובה, ולכן אפי' עבירות שכבר התורה עליהן ביוהכ"פ העבר חוזר ומתודה עליהם ביוהכ"פ זה, לכאורה כאן אין ההדגשה בהתוצאה הבאה ע"י תשובה, דהיינו הכפרה, דהרי כבר נתכפר לו מקודם, אלא החיוב הוא עצם מעשה התשובה שמתחרט ומתודה עליהם,

ועפי"ז אולי אפשר לבאר מ"ש בלקו"ש ח"ז פ' אחרי (ג) דהרמב"ם בפ"א ה"א כתב כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי כו' והרי נחמתי ובושתי וכו', אבל בפ"ב ה"ח כתב דאבל אנחנו חטאנו הוא עיקר הוידוי, וממשיך לבאר דכשם שבתשובה ישנה ב"ע, עצם התשובה שפועל עליו שנעשה צדיק מכאן ולהבא וזהו ע"י עזיבת החטא בלבד, ויש השלימות דתשובה והמסובב שמתכפר לו כו' וזהו גם ע"י חרטה על העבר כו', כן הוא גם בענין הוידוי שישנה עיקר מצות וידוי שאומר רק חטאתי דזה נוגע בעיקר על להבא בלבד, ויש השלימות בענין הוידוי, שאומר כל הפרטים, דעי"ז פועל גם כפרה על העבר, עיי"ש בסעי' ט'.

ולכאורה יל"ע דלמה כתב הרמב"ם דוקא כהל' זו דעבירות שהתודה עליהם ביוהכ"פ זה חוזר ומתודה עליהן ביוהכ"פ אחר, הענין דעיקר הוידוי שאומר אבל אנחנו חטאנו? ולפי הנ"ל אפ"ל דכיון דכאן איירי בעיקר אודות פעולת התשובה, ולא אודות הנפועל והתוצאה של תשובה כנ"ל, במילא כאן אינו נוגע לבאר שלימות הוידוי הנוגע להמסובב והתוצאה, אלא עיקר הוידוי של עצם מעשה התשובה.

ד) בלקו"ש פ' מסעי' ש.ז. (סעי' ח') מבאר דהנקודה מעבודת כה"ג ביוהכ"פ הוא עבודת התשובה, וענין התשובה הוא בדרך התחדשות, וזהו הביאור פנימי בהדין ד"בגדי לבן

שעובד (כהן גדול) בהם ביום הצום אינו עובד בהם פעם שני' לעולם, אלא נגנזין במקום שיפשוט אותם שם שנאמר והניחם שם" (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ה) דלכאורה לא נשתנו בגדי לבן משאר כל בגדי כה"ג דרך הם טעונין גניזה? אלא הביאור הוא כנ"ל דבכל פעם שנכנס לקה"ק הוא נעשה למציאות חדשה, ולכן צריך גם הלבושים שלו להיות חדשים, לא של שנה הקודמת, עיי"ש.

והנה ידוע דהכה"ג ביוהכ"פ לובש שני מיני בגדי לבן, אחד בבוקר, יותר חשובים, ואחד אח"כ להוצאת כף ומחתה, ולפי ביאור הנ"ל משמע דלא רק הבגדים דהוצאת כף ומחתה (שכתוב בהם "והניחם שם") צריך גניזה, אלא גם הבגדים הראשונים שמשמש בהם הכה"ג ביוהכ"פ עבודת כל היום, כיון דבהם מתבטא עיקר עבודת התשובה של הכהן גדול.

ועי' בס' שאלת דוד (להג"ר דוד פרידמאן מקרלין) חאו"ח סי' ג' בהגהה"ה א' שכתב "ואו אפשר דוקא הבגדים שמוציא בהם הכף ומחתה הם נאסרו לשנה הבאה שטעונים גניזה, לא הבגדים שמשמש הכה"ג ביוהכ"פ עבודת כל היום וצ"ע בדין זה", אבל עי' מנחת חינוך סוף מצוה קפ"ה שכתב "ובגדי לבן אסורין בהנאה, ובודאי הן הבגדים של שחר והן הבגדים של בין הערביים טעונין גניזה ואסורין בהנאה", וכ"כ במצוה צ"ט דלא נזכר חילוק בש"ס ורמב"ם בזה, ועי' ג"כ ירושלמי יומא פ"ז ה"ג דתני רב חייא "ולבשח" ובלו שח, שח היו גנוזין, שח היו מרקיבין, ולא היו כשירין ליוהכ"פ הבא, ופי' הקרבן עדה שח דולבשם נוטריקון ובלו שח, עיי"ש. ופסוק זה הלא נכתב על בגדיה הראשונים וא"כ לא מסתבר לחלק ביניהם, ועי' ג"כ ויק"ר פ' אחרי פכ"א סי' י' מפני מה אין כה"ג נכנס בבגדי זהב כו' ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אומר בשביל לחוס על ממונן של ישראל, ופי' ברש"ש שם דכיון דטעונין גניזה, ואבני אפוד היו יקרים מאד, לכן אינו נכנס ביוהכ"פ בבגדי זהב, דהתורה חסה על ממונן של ישראל עיי"ש, ועי' גם במשך חכמה פ' אחרי עה"פ בזאת יבוא אהרן שהביא זה, דלפי"ז מובן בפשטות דצריך גניזה גם בבגדי לבן של כל היום, דאל"כ הי' אפשר בבגדי זהב, ובמילא נפשט ספיקת השאלת דוד, וגם זה מתאים להמבואר בהשיחה כנ"ל, דצריך גניזה משום עבודת התשובה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקוטי שיחות חלק ד' (עמוד 1092 - 1093) הקשה במה

שכתוב במדרש (שמו"ר ספכ"ח) על הפסוק "קול גדול ולא יסף" (ואתחנן ה, יט): "שלא הי' לו בת קול" - כיון שכל קול יש לו בטבע בת קול, א"כ צריך להבין דלמה הי' זקוקים לשינוי הטבע שהקול גדול דמתן תורה לא יהי' לו בת קול, והרי אין הקב"ה עושה נס לחנם?

והביא מה שכתבו המפרשים; שהי' זקוקים לנס שלא הי' לו בת קול, בכדי שלא יהי' מקום לטעות שהבת קול הוא קול אחר.

אבל הקשה על זה; כיון שבבת קול ניכר שזה צליל של הקול המקורי, ושומעים אותו קול ואותם מלים, וא"כ אין מקום לטעות שזה קול אחר, ובקל וחומר ממה שבמתן תורה לא הי' טעות מזה שהקול הגיע מד' רוחות העולם ומשמים וארץ באותו זמן, א"כ בודאי שאין מקום לחשוש שיהי' טעות מבת קול שבא רגע לאחר הקול המקורי, ושגם ניכר שזה אותו קול ואותם מלים שהיו רגע לפני זה?

ולא הבנתי את הק"ו מזה שבמ"ת לא הי' מקום לטעות ממה שהקול הגיע מארבע רוחות העולם ומשמים וארץ - דהנה ברש"י פרשת יתרו (כ, ב) ד"ה "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כתב: ד"א לפי שהיו שומעין קולות הרכה שנאמר את הקולות קולות באין מד' רוחות ומן השמים ומן הארץ אל תאמרו רשויות הרכה הן" עכ"ל - הרי שבפשטות שפיר הי' מקום לטעות גבי הקול שבא מכל הרוחות*.

יוסף שלמה קלויזנר

- ת"ת - נחלת הר חב"ד -

ג. בגליון רנה אות ב' הביא הרב נ.י. שי' מה שמבואר בלקו"ש נצו"י תשד"מ ס"ד, דכללות עבודת ה' מיוסד על ב' תנועות א) "נצבים" - עמידה בתוקף, עבודה נצחית. ב) "וילך" - הליכה מחיל אל חיל עבודה הקשורה בשינוי. ובהערה

(*) פשוט, דהלא בפועל הי' הקול מד' רוחות העולם ולא נמנע בפועל משום טעות. ומספיק במ"ש "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" לשלול איזה הו"א בזה. א"כ כ"ש דהי' צ"ל בת קול ואין צורך לנס.

המערכת

22 שט מבואר, שכן הוא ג"כ בביהמ"ק (שהוא המקום העיקרי דעבודת ישראל) שמצינו בו את ב' הענינים הנ"ל, נצחי ושינוי, עיל"ש.

והעיר הנ"ל. דלכאורה מצינו ענין הנ"ל. ג"כ בשיעור הרמב"ט דיום הנ"ל - שמתחיל ממשכן שעשה משה שה' לפי שעה - כולל השינויים שהיו בו בעת שהועבר ממקום למקום. ואח"כ לאחר שנבנה ביהמ"ק בירושלים הרי זהו מקומו לדורות - נצחיות וכו'.

וא"כ לכאורה אינו מובן מדוע לא הוזכר אודות הרמב"ט הנ"ל בהשיחה. ות"י הנ"ל, - שבהשיחה מדובר שצ"ל ב' התנועות בעבודת ה' משא"כ ברמב"ט הנ"ל הרי אין את ב' התנועות הנ"ל בתמידיות אלא שבתחילה ה' המשכן - באופן של שינוי ולאח"כ בביהמ"ק הרי זה באופן נצחי, ועיין עוד מה שתי'.

והנה בגוף דברי תירוצו הרי יש להעיר שגם מצינו ענין הנצחיות במשכן עצמו שעשה משה וכו', עפ"י דברי הגמ' בסוטה ט, סע"א. שמעשי ידי משה נצחיים המה (וראה ביל"ש רמז תש"כ. צפע"נ עה"ת ר"פ תרומה ועוד) וכן הוא במקדשים לאחריו (- ראה ד"ה שובה ישראל תשמ"ג) ואפילו בבית המקדש עצמו עדיין לא ה' נצחי בתכלית השלימות וה' מוגרל בזמן, וכך הבית השלישי יהי' בתכלית השלימות שבניצחיותו.

וא"כ לכאורה גם במ"ש הרמב"ט הנ"ל הרי שייכות ב' התנועות ביחד ובתמידיות הן הנצחיות והן השינוי, דהרי ה' בהם משני הענינים האלו, כנ"ל, וא"כ ליתא למ"ש הנ"ל. שבמשכן לא היו ב' התנועות ביחד.

וליישב מדוע לא הובא הרמב"ט הנ"ל בהשיחה הרי י"ל בזה בפשטות, דהנה י"ל לע"ד דנקודת הביאור במ"ש בס"ד ואילך, ובפרט בהע' 22 הנ"ל, דענין ב' פעולות הנ"ל - "נצבים וזילך" - נצחי ושינוי, הרי ענינם הוא, שהאדם הגבור יפעול בהדבר - בהחפצא וכפי שהדבר נראה בהג' קוין שהם כללות עבודת ה' - תורה עבודה (תפלה) גמ"ח (צדקה) תורה - הנצחי שבזה הוא כללי לימוד ויסודות התורה והשינוי - ההידוש שבזה (ועפ"ז) ע"י "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש" וכו'. תפלה - ציווי לכל נפש ובכל יום ומאידך - נצחי היא עבודה שכל "שאיין דעותיהן שוות - והשינוי במדרגות התפילה עצמה שעולה מדרגה לדרגה - שינוי. מצוות - מנין המצוות וקיומן - באופן שלא תוסיף ולא תגרע ממנו - נצחי, וההידור בקיום המצוה - שינוי.

שענינם הוא הפעולה של האדם בענינם הנצחי - העצמי.

ועפ"ז מובן שפיר מדוע לא הביא בהשיחה את דברי

הרמב"ם הנ"ל שבדבריו הרי השינוי והנצחי שבמשכן ובמקדש, הרי הוא רק בענין החפצא שבו כמה זמן הי' הדבר - הבנין קיים, אולם אין מוזכר שם כלל על ענין עבודת האדם שבזה.

ולכאורה הרי עדיין צ"ב בזה דהרי מבואר בהע' 22 הדוגמא לזה במקדש - "מ"ע לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות - העבודה תמידית (נצחית) ו"חוגגין אליו שלש פעמים בשנה" - עבודה בשינויים.

הרי בזה מודגש שהפעולה היא מצד האדם, בחפצא וגם בהעבודה התמידית הוא ע"י פעולת האדם. ולא ע"י (הדבר - החפצא) מצד עצמו.

אולם י"ל דאדרבה דזה מתאים עם שיטת הרמב"ם דס"ל, שהעיקר בביהמ"ק הוא להקריב בו קרבנות - וא"כ י"ל שמה שמקריבים בו קרבנות כל יום (בתמידות) הרי זה פרט בהחפצא של ביהמ"ק וא"כ אתי שפיר ע"ז מה שמבואר בפניה השיחה שהענין כב' הענינים נצחי ושינוי ענינם הוא פעולת הגברא (האדם) בהחפצא (בהדבר) כמבואר לעיל.

מנחם מענדל פרוס
- תות"ל מאריסטאון -

ר מ ב ם

ד. הערות לרמב"ם ספר היד החזקה הלכות בית הבחירה:

פרק ד הלכה ב: "בבית ראשון": יומא נא, ב: ובמקדש ראשון הוא דהוי ואיסתפק להו לרבנן [בבית שני] בקדושתו אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכת, וראה ב"ב ג, א. מדות פ"ד מ"ז, וע' רש"י כתובות קו, א. ד"ה בדבכיל.

"או ממדת קדש הקדשים": מכאן נראה שהספק אם האמה טרקסין בכלל חשבון מ' אמה של אורך ההיכל או מעשרים דקה"ק.

"אכל במקדש הראשון": בכסף משנה כתב דכוונת הרמב"ם על המשכן שנקרא "מקדש" שאילו בבית ראשון לא הי' פרוכת אלא כותל, ע' יומא נב, ב נד, א. וראה קרבן העדה ירושלמי יומא פ"ה ה"א. ומה שאמרו ביומא נד, ב. שהיו מגוללין אתה פרוכת, נאמר בפרוכת שעל הפתח שהי' במזרח אמה טרקסין ועשויים לצניעות ולא להבדיל בין הקודש, וכן הוא ברש"י מנחות צח, א. ד"ה בפרכת, (וראה הגהות לחז' שמים מהיעב"ץ מה שתמה בזה).

פרק ד הלכה ג: "ורוח כותלי הבית ארבעים אמה": מדות פ"ד מ"ו, וב"ב ג, א. גדול ככנין, אבל בבית ראשון הי' גובהו

ל' אמה, ובתו"ל יומא נא, ב. ד"ה עבוד כתבו שהוסיפו ע"פ נביא שאמר להם גדול יהי', וראה חת"ס או"ח סי' ר"ח שמפרש ע"פ מה שנאמר בפרשת תרומה ככל אשר אני מראה אותך תבנית המשכן ותבנית כל כליו וכן תעשו, ואמרינן בפ"ב דשבועות וכן תעשו לדורות.

"והוא הנקרא כלה עורב": ראה תוס' מנחות קו, א. רש"י שבת צ, א. מו"ק ט, א.

פרק ד הלכה ו: "שבדרום לא נכנס בו אדם מעולין": שהשכינה היתה נכנסת דרך שז' להיכל ע' במדבר רבה פי"ג, וברש"י בפירושו ליחזקאל משמע שלעתיד לבא נאמר, אבל בפ"י הראב"י לתמיד פ"ב מ"ז, וראה גם שו"ת רמ"ע מפאנו סי"ג משמע דגז' בבית שני היתה ביאת השכינה דרך שם.

"ועליו הוא מפורש ע"י יחזקאל": יחזקאל מד, ב. ועי' בפרקי דר' אליעזר פנ"א דבשבתות ור"ח ה' נפתח מאליו ולעתיד לבא יכנס בו הנשיא.

פרק ו הלכה א: "המקדש כולו לא ה' במישור אלא במעלה ההר": ראה זבחים נד, ב. בהמ"ק גבוה מכל הארצות, וראה פסחים ז, ב. ב"מ כו, א. דמעות בהר הבית חולין, וברש"י שם שמתוך שהוא מושפע אין טיט ועפר קולט שם, וראה גם שקלים פ"ז ה"ב.

"עד סוף החיל בשוה": ראה יומא טז, א.

"ושלחה חצי אמה": מדות פ"ב מ"ג.

פרק ו הלכה יא: "ומשה רבינו מלך ה'": דמשה מלך ונביא ראה רש"י שבועות טו, א. ובזבחים קא, א ובירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג שבועות פ"ב ה"ב למד ג"כ מדוד וגד ע"ש. ואהרן כהן גדול ואורים ותומים, וראה תוספות שם ד"ה וכן שהרי עדיין לא נתכהן אהרן, ובריטב"א כתב דמשה שימש בכהונה גדולה, וברשב"א שם כתב שמשה במקום ע"א של סנהדרין ה', ועי' זבחים קא, ב. ותוס' ע"ז לד, א. ד"ה באה.

פרק ו הלכה ז: "ולא שוחטין קדשים קלים": המפרשים דנו בכך בארוכה, ראה תוס' מכות יב, ב. לפירוש מהרש"א שם שאף שאין להם קדושת העזרה אבל קדושת ירושלים יש להם, ובמשנה למלך הל' שגגות פי"א ה"ד הקשה מפסחים פו, א. דאכלו בארעא ואמרי הלל באגרא, משמע שגט נקדושת ירושלים לא נתקדשה, ויש לחלק בין מע"ש ואכילת קד"ק, וראה עוד מנחת חינוך מצוה שסב, ואור שמח כאן.

פרק ו הלכה יד: "אין קדוש גמור": שבועות יד, ב. וראה שו"ת מהרי"ט ח"ב סי' ל"ג שיש בה קדושה מדרכנן.

פרק ו הלכה טו: "אף שאין שם בית בנוי": עדיות פ"ח מ"ח, שבועות טו, א. מגילה ו, א. אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית, ועי' תוס' סוכה מא, א. שכתבו שמזבח מעקב, וראה שו"ת חת"ס יו"ד סי' רלו מה שנשאל בזה על ידי הגרע"א, ועי' חז"י הרשב"א שבועות שם שתמה דהרי שחיטת קדשים צריכה פתיחת דלתות ואין כשרה אלא בזמן שהפתח פתוח, ותירץ דדין זה דוקא בזמן שיש בית ואיכא פתח ודלתות.

"קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא": מגילה י, א. וזו גם שיטת התוספות יבמות פב, ב. זבחים סא, א. סב, א. שבועות טז, א. ר"ש שביעית פ"ו מ"א יראים השלם סי' רע"ז סמ"ג עשין קס"ג כפתור ופרח פ"ו.

פרק ו הלכה טז: "ושכינה אינה בטילה": ובאור שמח מציין המקור בדה"ב ז, טז: והתקדשתי את הבית וגו' עד עולם. ושם ל, ח: למקדשו אשר הקדיש לעולם ע"ש, וראה מו"ק ט, א. שבועות טז, א. שאמרו מקדש קדושתו קדושת עולם. ובתוס' שם ד"ה קדושתו.

פרק ו: בלקו"ש לפ' ראה תשד"מ נדפס ביאור לרמב"ם הל' בית הבחירה.

הרב משה הרשור
- אה"ק ת"ו -

נ ג ל ה

ה. בפרשת וזאת הברכה ברש"י ד"ה תריבהו וגו' (לג, ח): ...נסתקפת לו לבוא בעלילה אז משה אמר (במדבר כ) שמעו נא המורים אהרן ומרים מה עשו, עכ"ל. והפירוש הפשוט ברש"י זה הוא לכאורה, שזה שמשה נענש שלא נכנס לארץ ישראל זה בצדק, שהרי הוא אמר שמעו נא המורים וכו', אבל למה נענשו אהרן ומרים שגזז הם לא נכנסו לארץ ישראל, הלא הם לא חטאו במי מריבה, ומה שנענשו אע"כ, זהו עלילה.

והנה לכאורה יש כמה דברים בפירוש רש"י זה שאינם מובנים בפשטות, והיינו: בפרשת חקת (כ, ח) כתיב: ...אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע וגו'. וכן (שם, י) כתיב: ...ויקהלו לדבר אל הסלע, והוא עמד ע"ז משה כשמשה הכה את הסלע. א"כ עכ"פ הי' לו איזה שייכות לחטא זה שהרי הי' לו למחות, או אז משה לא דיבר אל הסלע הי' לו לדבר. וא"כ למה זה עלילה עליו.

בפרשת חקת (שם, כד) כתיב: יאסף אהרן אל עמיו... על

אשר מריתח את פי למי מריבה. ולמה לא אמר משה להקב"ה שח
שזה עלילה, שאהרן לא עשו כלום. ואולי הי' פועל בטענה זו
שאהרן לא ימות ולמה המתין עד כאן, שטענתו לא יפעול כלום.

ועוד שהי' לרש"י לפרש שט, מה הי' חטא אהרן, ומזה
גופא שרש"י אינו מפרש שח כלום לכאורה משמע שחטא אהרן הי'
בזה שלא מיחה, כדלעיל. או שעכ"פ מצד איזה טעם אין קושיא
בפשטות הכתובים למה מת אהרן.

רש"י אומר כאן, בוזאת הברכה: ...אם משה אמר שמעו
נא המורים וכו'. והנה כמסופר שח בפי' חקת וברש"י שח, הי'
חטא משה מה שהכה את הסלע ולא במה שאמר שמעו נא המורים,
שבזה לכאורה לא הי' שום חטא. וא"כ הי' לו לרש"י כאן
לאמר: אם משה הכה את הסלע וכו'.

מרש"י כאן משמע שמשה טען שגח מיתת מרים הי' בעלילה
וכו'. ולא הבנתי, מילא במיתת אהרן כתיב על אשר מריתח
וגו', ועל זה טען משה שזה עלילה. אבל בנוגע למיתת מרים
לא אמר לו הקב"ה הטעם, וא"כ מה עלילה שייך בזה, ולמה לא
שאל משה תחילה עכ"פ למה מתה מרים.

וגם הלשון ברש"י כאן לא הבנתי, שכמו שרש"י אומר
נסתקפת - ולא אמר נסתקף הקב"ה - הי' לו לסיים אם אני
אמר שמעו נא המורים וכו', ולא אם משה אמר.

וגם צ"ל אם טענת משה הוא טענת צדק למה באמת מתו
אהרן ומרים במדבר, והאיך שייך כל הענין של עלילה לגבי
הקב"ה. ולמה לא מצינו תשובה מהקב"ה למשה על דבר זה.

וגם צ"ל מה שייך ענין זה של נסתקפת וכו' להברכה
שבירך משה לשבט לוי.

והנה לכאורה על שאלה זו היו יכולים לתרץ שבזה הי'
משה רוצה להראות מעלת אהרן ומריז, שהם משבט לוי, שאע"פ
שהקב"ה בא עליהם בעלילה שתקו וקבלו זה באהבה ולא דברו
נגד הקב"ה. אבל לפי זה חסר העיקר ברש"י והי' לו להוסיף:
אהרן ומרים מה עשו ואעפ"כ שתקו.

וגם צ"ל הלשון של נסתקפת, שהוא לשון בלתי רגיל
(ומה שאומר השפתי חכמים, שנסתקפת הוא מלשון עלילה, קשה
להבין, שלמה לו לרש"י לכפול את דבריו). והנה ברש"י בפרשת
ויגש (מד, יט) ד"ה אדני שאל את עבדיו אומר: ...מתחלה
בעלילה באת עלינו וכו'. וכן הי' לו לרש"י לאמר כאן:
בעלילה באת עלינו, ותו לא.

הרב וו. ראזנבלום

- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

ו. בלשון הברכה שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לברך את כלל ישראל במברק לקראת ראש השנה הלשון: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו שבתא טבא ויומא טבא".

והנה יש להבין מדוע הקדים שבת ליו"ט? והנה בפשטות י"ל שזהו משום ש"תדיר ושאינו תדיר קודם" - ושבת תדיר לגבי יו"ט -.

ולכאורה ענין זה של תדיר ושאינו תדיר בפשטות נאמר כאשר ישנם ב' ענינים בזמן אחד. ונשאלת השאלה מה קודם, ע"ז אומרים שתדיר קודם.

אבל בענינינו הרי יו"ט בא לפני השבת וא"כ ה' צ"ל הלשון יומא טבא, ואח"כ שבתא טבא? וצ"ב.

* * *

בהתוועדות דליל י"ג תשרי ש.ז. נתבאר ב' טעמים - מהרמ"א. - בקשר להתחלת בניית הסוכה.

טעם א': מובא בסימן תרכ"ד וז"ל הרמ"א: "והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום הכיפורים בעשיית הסוכה, כדי לצאת ממצוה אל מצוה".

טעם ב': בסימן תרכ"ה הלשון ברמ"א: "ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יו"כ, מצוה הבאה לידו אל יחמיצנה".

וצריך להבין מדוע כופל הדברים, וכן מדוע מחלק א"ז לב' סימנים? ונתבאר בהתוועדות שמדובר בב' זמנים.

להטעם הא' "כדי לצאת ממצוה אל מצוה", פירוש שמיד אחר הבדלה צריך להתעסק בבניית הסוכה. ולהטעם הב' "מצוה הבאה לידו אל יחמיצנה", שזה שייך לענין ד"זריזין מקדימים למצוות" וזה מתחיל מהבוקר, אחר התפילה.

ועפ"ז יובן מדוע כופל הדברים, וכן מדוע מחלק לב' סימנים, כיון שהם ב' זמנים שונים. ע"כ הביאור.

אך צ"ל דלכאורה ב' טעמים אלו סותרים זה את זה, ולפועל צ"ל איך צריך לעשות להרמ"א, לבנות בלילה או למחרת?

והנה ה' אפש"ל שמ"ש בסימן תרכ"ה "מצוה לתקן הסוכה" היינו מצד שורת הדין, ומ"ש בסימן תרכ"ד "והמדקדקים"

היינו לפניו משורת הדין.

אך אא"ל כן משום שמצד "שורת הדין" אין חיוב בניית סוכה כלל, המצוה היא הישיבה ולכן מברכים "לישב בסוכה".

וי"ל הביאור בזה בפשטות: דבסימן תרכ"ד הלשון "והמדקקים מתחילים", היינו שזו ההתחלה בלבד. משא"כ בסימן תרכ"ה הלשון "ומצוה לתקן הסוכה מיד", והיינו שאחר שהתחיל לתקן הסוכה, במוצאי יו"כ, הרי שיכול להמשיך את זה כיום אחר, ע"ז מוסיף בסימן זה שהמשך הכני' לכנותה כולה יהי' מיד למחרת יו"כ.

שאל משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ז. בשיחת אור לוא"ו תשרי אחרי תפלת ערבית ש.ז. הובא מ"ש בלקו"ת ס"פ ברכה "מארז"ל (ביכמות דס"ב ע"ב) ע"פ להניח ברכה אל ביתך [ביחזקאל סי' מ"ד] שהברכה לאדם היא בשביל אשתו" (עכ"ל הלקו"ת).

ונתבאר שי"ל הדיוק ב"בשביל אשתו" שהוא ע"ד תורת הבעש"ט בכתר שם טוב (במארז"ל בברכות "כל העולה ניזון בשביל חנינא בני") - "בשביל" מלשון שביל וצנור. ע"כ.

ולכאורה, ביכמות (שנסמן בלקו"ת) שם ליתא לשון זה (שהברכה היא "בשביל אשתו"). ועפ"ז י"ל דמ"ש בלקו"ת דהברכה לאדם היא בשביל אשתו, אין הכוונה שכן כתוב בגמ' יכמות אלא דהוא ע"פ הגמרא שם.

וראה גם הגהות הרח"א ביחאווסקי ללקו"ת (נדפס במ"מ ללקו"ת הוצאת קה"ת תשד"מ), שמביא גם מ"ש הצ"צ באוה"ת בראשית: "וזהו שארז"ל אין נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו", וכתב ע"ז הנ"ל: וג"ז ל"מ (וגם זה לא מצאתי).

ואולי הכוונה למ"ש בגמ' ב"מ נט, סע"א: "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצוי' בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו".

אבל עדיין יל"ע בזה דהרי בלקו"ת מציין לגמ' יכמות.

שוב ראיתי דגם בהנחות הת' דשיחה הנ"ל (בהערה 36, ובהשמטה שנדפס בסוף שיחת התוועדות דוא"ו תשרי) העירו ע"ד כ"ז.

הרב ז. כראנשטיין

- ברוקלין נ.י. -

ח. בהתוועדות (א) דשבת שובה ביאר כ"ק אד"ש בפירוש רש"י עה"ת על הפסוק יעקב חבל נחלתו וז"ל (הנחות בלה"ק אות כ'): "...וכן הוא בנוגע לפסוק 'ימצאהו בארץ מדבר' שבא בהמשך ולאחרי הקדמת הפסוק יעקב חבל נחלתו, ולכן מפרש רש"י 'יעקב חבל נחלתו' - השלשי שבאבות המשולש בשלוש זכויות... כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים".

הסיבה לכך ש"ימצאהו בארץ מדבר" (אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו מה שלא עשו ישמעאל ועשו") היא, יעקב חבל נחלתו, להיות בניו של יעקב השלשי שבאבות המשולש בשלש זכויות, זכות אבי אביו, זכות אביו וזכותו הרי ג' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים והוא ובניו היו לו לנחלה ולא ישמעאל בן אברהם... ולא עשיו בנו של יצחק...

ועפ"ז מובן ההמשך לפסוק שלאחריו ימצאהו בארץ מדבר "אותם (בני יעקב דוקא) מצא לו נאמנים בארץ המדבר כו' מה שלא עשו לי שמעאל ועשו". עכ"ל.

עפ"ז יומתק הג' לשונות שבפרש"י "תורתו ומלכותו ועולו" שקבלו היהודים ולא ישמעאל ועשו שג' עניינים אלו מצינו ביעקב לגבי עשו, (בפשוטו של מקרא).
תורתו: (תולדות כה, כז.) "ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים" פרש"י אהלו של שז ואהלו של עבר".

מלכותו ועולו: כשברח מעשיו "וידר יעקב נדר לאמר... והי' ה' לי לאלהים" (ובפרש"י לא, יג. "משחת שם לשון ריבוי וגדולה כשנמשח למלכות").

ואפשר עוד להוסיף ע"פ מה שזכורני מסוף ההתוועדות די"ג תשרי דג' קוים תורה תפילה וצדקה (מצוות) הוא הענין דיעקב חבל נחלתו; תורה: כנ"ל. תפילה: ויפגע במקום (כח, יא). ובפרש"י "ורבותינו פירשו לשון תפילה וכו'". ומצוות: קיימו אבותינו במצרים כל התורה.

ויש להוסיף עכ"ז שלא הפירוש ח"ו שרק ביעקב מצינו ג' העניינים אלא שהי' לו זכותו זכות אביו וזכות אבי אביו בג' העניינים של קבלת מלכותו תורתו ועולו כמ"ש ביצחק (כו, ח.) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמתי מצוותי חקותי ותורתי.

שלמה הכהן טוויל

- תות"ל 770 -

ט. בשיחת ש"פ האזינו, שבת שובה - התוועדות א' ש.ז. ועד"ז בשיחת ש"פ נצו"י תשד"מ נאמר שידוע דבין תלמידי אדמו"ר הזקן היו כאלו במדריגה גבוה ביותר שאצליהם לא נחרב הבית כלל.

וראה פלח הרמון לר"ה פאריטשער שמות עמוד ז' שכ': "כמ"ש מהמנוח מוהרי"א [לכאן] הכוונה לר"א מהאמיל - ראה לקמן] בשט אדמו"ר הזקן נ"ע שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל".

והיינו שהמדובר הוא ברשב"י כו'.

אולם בספר חנה אריאל לר"א מהאמיל כ' וז"ל: "מה ששמעתי ביחוד מאדמו"ר נ"ע שחורבן בהמ"ק אינו אלא לגבי כללות עמב"י, אבל במדריגת תנאים וצדיקים הגדולים בחי' ביהמ"ק שלהם לעולם קיימת" (חנה אריאל בראשית ע' 94), ועד"ז כתב לקמן בספרו: "ובחורבן ביהמ"ק בטל היחוד דפכ"פ ומ"מ עדיין ישנו בעולמ' לקדישי עליון" (שם במדבר ע' 18), "וכמש"ש בפירוש שלגדולי ישראל גם עתה יש בנין ביהמ"ק במדרי' האין והפסדת היש ובחי' יחוד דפכ"פ ממש" (שם דברים ע' 58).

ועפ"ז יומתק הנאמר בשיחות הנ"ל, דלא רק לגבי נשמות הגבוהות כמו רשב"י אלא גם (בלשון ר"א מהאמיל) ב"צדיקים הגדולים" וב"קדישי עליון" לא נחרב הבית כלל.

אחד מתלמידי הישיבה

י. בשיחת יום ב' דר"ה (הנחה בלה"ק ס"א) וז"ל: "ידוע שניגון הוא קולמוס הלב: דיבור: הוא קולמוס השכל" עכ"ל כן הוא בלקו"ד חלק ג' ע' תקי, ב. כמאמר החכם הלשון קולמוס המוח והשכל הקול קולמוס הלב וההרגש ע"כ.

וצ"ל איך לתווך זה עם מ"ש בספר השיחות תש"ב (ע' 122) בשיחת יום ב' דחג השבועות האט דער אלטער רבי גיזונגען פאר זיי א ניגון. נאך דעם האט ער גיזאגט הלשון הוא קולמוס הלב והשיר הוא קולמוס הנפש.

הרב לוי גולדשטיין

- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

יא. בנוגע למה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א כהתוועדות ו' תשרי ש.ז. שלהרמב"ז הי' מספר י"ד חשיבות מיוחדת, יש

להעיר שיום הולדת של הרמב"ם שהוא ערב פסח, הוא גם כן י"ד ימים לחודש ניסן.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

יב. בלקו"ת סוכות ד"ה ושאתם דף פ, סע"ב: "לכן היו מנסכין המים בשעת ניסוך היין כמ"ש בהרמב"ם סוף הל' תמידין ומוספין". רמב"ם זה הוא מהשיעור היומי (כפי שנחלק ללמוד ג' פרקים ליום) דא' חוה"מ סוכות. (ובשנה זו הוא בש"ק. וגם מאמר זה דלקו"ת נאמר ב"ליל מוצאי שבת חוה"מ סוכות תקס"ה" שהקביעות היתה אז כבשנה זו - ראה בהמ"מ ללקו"ת הוצאת תשד"מ).

ודא"ג יש להעיר גם אודות שיעור הרמב"ם ליום א' לסוכות, מרשימת כ"ק אדה"ז ע"ד סגולות בעת זעם (נדפס בס' מאה שערים כ, ב): "נכון ללמוד בכל בהכ"נ או כאו"א בביתו פ' קטרת עם פרש"י... גם מי שאפשר לו ללמוד ברמב"ם ח"ב מענין הקטרת מפ"ג להל' תמידין עד סוף הלכה י"א". (ועד"ז נמצא ג"כ ע"ש הצ"צ בשם אדה"ז בס' אוה"ת על מארז"ל ועניניה ע' רמ. ובאוה"ת שם לא נתפרש באיזה רמב"ם רק נאמר בסתם: "ללמוד בהרמב"ם בהל' קטרת". בהנדפס במאה שערים "ברמב"ם ח"ב" אוצ"ל: ברמב"ם ח"ג, כי הל' תמידין הם בח"ג).

* * *

בלקו"ת בתחילת דרושי סוכות נדפסה כותרת (כפנין הלקו"ת): "דרושים לסוכות ושמ"ע" (ואח"ז ד' דרושים: ד"ה ושאתם הא' והב' וד"ה ביוהשמע"צ הא' והב'). ואחר כל זה נדפסה כותרת: "דרושים לשמ"ע" (ואח"ז ח' דרושים: ד"ה ביוהשמע"צ הג' והד', וכו'). וכותרות אלו נמצאים גם בהלקו"ת דפוסים הראשונים.

ומזה מובן שד' דרושים הראשונים שייכים לסוכות או לסוכות ושמ"ע ביחד (ראה אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעז שמציין: בלק"ת גבי שמע"צ בד"ה ושאתם מים דרוש הראשון"), וח' דרושים האחרונים שייכים לשמ"ע.

(וביהל אור ע' תנ כותב: "טוב לחסות... עיין ע"ז. בלק"ת בסוף דרושי סוכות ב' דרושים". ודרושי טוב לחסות הם בסוף דרושי שמ"ע, ולפי הנ"ל למה נק' כאן בשם דרושי סוכות. ונראה פשוט דתיבת "סוכות" ביהל אור כאן פירושה סוכות בשם הכולל שהוא שם גם לשמ"ע (ועי' לקו"ש ח"ט ע' 227), משא"כ בהכתורות בלקו"ת שמחלק בין סוכות לשמ"ע שאז סוכות פירושה ז' ימי הסוכות בלבד).

ויל"ע בהמאמרים ד"ה ביוהשמע"צ אם נראה בהם חילוקי שב' הראשונים שייכים לסוכות וב' האחרונים לשמ"ע. (ובאם לא נמצא חילוקם הרי יל"ע אם אפ"ל דהכותרת השביל "דרושי" לשמ"ע" היא בשגגת המעתיק בלבד ואז כל היל"ב דרושיה הם לסוכות ולשמ"ע ואי"צ להשקו"ט הנ"ל).

* * *

באוה"ת שה"ש ע' שנא ז"ל: יוכן בהקדים מ"ש במ"א בענין הקושיא איך ע"י אתעדל"ת נמשך אתעדל"ע ומה תופס מקום העבודה של הנברא בע"ג... ועיקר התירוץ הוא שכך עלה ברצונו והוא כחיל' הנק' רעוא דכל רעיון... וזהו התורה שהיא פנימי' רצון העליון ואי' בזהר תרומה קס"א קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא. והוא דרוש עמוק מאד. עכ"ל באוה"ת. ואולי הכוונה לד"ה ביוהשמע"צ הג'.

הרב אלי' מטוסוב
- ברוקלין נ.י. -

יג. בתפילת שמו"ע דנעילה בד"ה "אתה הבדלת" (ע' 374) כתוב: "ותחת לנו ה' אלקיננו את יום הכיפורים הזה את יום סליחת העון הזה", וכו'.

ונראה שחסר כאן "את יום השבת הזה" - כמו שהוא להלן בחזרת הש"ץ (ע' קצג) "(לשבת: את יום השבת הזה ו) את יום הכפורים הזה" וכו'. - ותטעות הזה הוא בכל המהדורות שראיתי.

והנה בסדר העבודה ליום כיפור (עמ' 308) ד"ה "אבל עונות אבותינו" וכו' כתוב: "על כן ברחמיך הרבים נתת לנו את יום הכפורים הזה ואת יום מחילת העון הזה" וכו'.

ולכאורה היל' צ"ל כאן גם "את יום השבת הזה"?

והנה ב"מור"ל" האחרון (גליון קנא - קנג, אלול תשד"מ) הופיע הגהות למחזור וורמיישא, מאת כת"י ה"חיות יאיר" צ"ל - ובסעיף מא (בעמ' כט) מוסיף אמנם שם: "ביום השבת הזה" - ובהערה שם (מאת המו"ל) כתב (בהערה 11): "לא מצאתי במחזורי' הוספה זו לשבת" עכ"ל.

ואמנם מצאתי הוספה זו לשבת במחזור "מנהג ספרד שבק"ק קונסטאנטנא ומדינות מזרח ומערב ואיטלאליא יצ"ו" (הוצאת "מועד" - ניו יורק תש"ז): "אבל נתת לנו ה' אלקיננו את יום השבת הזה ואת יום הכפורים הזה" וכו' (עכ"ל בע' כד).

ברט בענין תפילת נעילה הנ"ל במחזור שח (ע' קעב)
 כתוב דבר מעניין: "ותתן לנו ה' אלקינו באהבה (את יוח
השבת הזה וי"א שאין לאומרו)" עכ"ל. - וה"נ שם בחזרת הש"ץ
 דנעילה (בעמ' קעו).

ולפי"ז במחזור שלנו שכן מופיע הוספה זו לשבת בחזרת
 הש"ץ, אי"כ בפשטות שצריכים גם לאומרו בתפלה בלחש. ויל"ע.

הרב ישכר דוד קלויזנר

- נחלת הר חב"ד -

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א
והרבנית שתליט"א